

Trinaesti dan ležim na reanimaciji nedaleko od Pariza. Istina, jedan dan su me odneli u običnu bolničku sobu, svalivši me sa svim neredom na krevet spreman da u naručje prihvati sve poze i položaje, veliku crvenu putnu torbu prljavih točkića, crno-žuti ruksak, pomorandže, računar, veliki crni termos, telefon. U običnoj jednokrevetnoj sobi bolničarka Arapkinja, koja mi je donela ručak, osvrnuvši se reče: „Pa vama je ovde kao da ste na pravom odmoru.“

Urekla me je! Sledeće noći, rano pred zoru, ponovo su me hitno prebacili na reanimaciju. I ponovo sam postao poput Gulivera u zemlji Liliputanaca, zamotan u creva, žice, cevčice i fksatore. No, umesto Liliputanaca, iznova mi se prikazao čudesan svet.

Za tih trinaest dana nisam video nijednog francuskog lekara. Tek što su me izvukli iz prvih kola hitne pomoći u kojima sam u životu bio, u zagrljaju kiseonika, gurnuvši mi dve cevčice u nos, dočeka me smeten mlad alžirski lekar. Za uzrok njegove zbunjenosti saznao sam još iste večeri, kada je pred spavanje došao da me obiđe; raspričao se i u mojoj bolničkoj sobi presedeo do četiri ujutro. Šta je on sve to vreme radio? Pričao je o tome kako se razočarao u čovečanstvo, na primeru alžirske istorije. Te noći, s kiseonikom u nozdrvama, nisam baš bio mnogo zabrinut za alžirsku istoriju, ali sam strpljivo slušao njegove jadicovke o tome kako su se alžirski revolucionari na pregovorima o nezavisnosti njihove napaćene zemlje sa De Golom prodali Francuskoj, i zašto je sve do danas Alžir njena kolonija. Kako živeti s tim? Posavetovao sam mu nekakvu glupost. Nije mi tek tako u nozdrvama hučao kiseonik. „Svi mi u životu stojimo na dve skije“, trućao sam, „na skiji snova i skiji realnosti. Skija snova, to je idealna revolucija. Skija realnosti su kompromisi i izdaje.“ Doktore! Zar niste primetili da smo svi fizički nesavršeni? Isto to može da se kaže i za našu duhovnost! Ne spuštajte se niz padinu na jednoj skiji!

Otišao je uplakan.

Lekari su se smenjivali, kao u bunilu. Sutradan su me otkotrljali do lekara iz Iraka. Istog trena pritrčaše njegova indijska kolegunica sa zlatom u nozdri i modrikastocrna stažistkinja iz Somalije. Lekar iz Iraka bio je nervozan i nesiguran u sebe. Ali je zato bio apsolutno ubeđen da mora odmah da me operiše. Proverivši moje stanje na predivnim nemačkim aparatima, od mene je zahtevao samo da budem pokoran i, posmatrajući moju ležeću neposlušnost, ključao od besa.

Francuski sam govorio bolje od većine kockara medicinskog osoblja koje me je okruživalo. Smatrali su da sam Francuz s neobičnim izgovorom. U glavi punoj kiseonika

¹ „Bodem!“ (Prim. prev.)

ličili su mi na zrikavce, cikade, skakavce, bubamare. Pokušavao sam da ih pripitomim kao da su domaće životinje, ali nisu bili životinje, već insekti.

Govorili smo različitim akcentima na istom jeziku, ali svaka je reč za njih i za mene imala drugačiji smisao. Za mene, kad se kaže drveće, to su bile breze, a za njih palme. Da, to je prelepo, to je bogatstvo i raznovrsnost sveta, ali to da Francuzi nedaleko od samog Pariza svoje zdravlje i život prepuštaju afričkom selu naoružanom špricom, e to nikako ne razumem.

Jedna bolničarka iz Senegala pitala me je imam li ženu, a kada sam joj odgovorio da imam, predložila je da mi postane druga žena. Medicinska sestra iz Tunisa me je pitala šta sam po nacionalnosti. Rus. Iz koje zemlje? Iz Rusije. Nije čula za tu zemlju. Pojednostavio sam joj zadatak. Iz Moskve sam. Nešto je otprilike shvatila. Tamo živite? Da. I znate ruski? Zapanjio sam se. A zar je moguće drugačije? Ispostavilo se da ona razmišlja polazeći od iskustva koje nosi iz Tunisa. Tamo ima onih koji govore francuski, ali ne razumeju arapski. Mislila je da svi u Moskvi govore francuski, a samo poneko još i ruski.

Breze i palme, snegovi i pustinje. Trećeg dana došla je bučna doktorka iz Trećeg sveta. Galamila je, besnela, nisam ni shvatio u čemu je problem. Otišla je, doneli su mi ručak. Sasvim zadovoljavajući francuski ručak. Posle ručka je došla moja druga žena i rekla da će mi davati injekcije. Zvala me je na francuskom *patron*, što se zapravo prevodi kao gazda.

„Je pique!“, objavila je i svečano, bolno, ubola me u stomak.

Koliko god to bilo čudno, predveče je došla riđa francuska medicinska sestra s plavim očima. Najpre sam mislio da je to halucinacija.

„Je pique!“, objavi riđokosa i užasno bolno mi zabode injekciju u ruku.

Raspričali smo se. Ispričala mi je da je imala muža, strašnu pijanicu, i napustila ga je, i sada hoće da se uda, svejedno joj je za koga. Bio sam zaprepашćen. I da ode, dodala je, tamo gde su planine i more. Što dalje odavde. Ali generalno u pravcu Azurne obale.

„Je pique!“, larmali su zrikavci noću.

„Je pique!“, pevale su cikade danju.

Jedna je bila skakavac; to je doktorka koja se izvikala na mene. Ponovo je neočekivano došla, tresla se, drala, mahala rukama. Nekakav izuzetno temperamentan element Trećeg sveta.

„Je pique!“, brujale su bubamare.

Noćima se u reanimaciji dubokim smehom iz same utrobe džungle smejaloo medicinsko osoblje, brečali su aparati smrtonosne opasnosti. Trepereli su crvenom svetlošću. Smirivši se, milostivo su gledali prelazeći u žutu svetlost. Iznova su se crveneli i brečali. Dotrčavali su zrikavci. Druga žena je gugutala. *Patrone!*

„Kako da te uzmem za ženu kada ne znam umeš li da voliš?“

Smejalo se smehom džungle.

„Je pique!“, i tako zabode da me bok još uvek boli.

Dolazili su studenti. Učili su ih da mi daju injekcije.

„Recite glasnije: Je pique!“

„Je pique!“, uglas su vikali studenti.

Dolazili su slučajni ljudi, zalutali u taj medicinski život. Došao je dugajlija, student. Pita, grčeci lice: „Pas de douleurs?“

Odbio sam operaciju jer je svaki insekt predlagao da se operiše nešto drugo. Dijagnoze se nisu podudarale. I bilo je jezivo. Mokrio sam u litrima, litrima, litrima u ogromno bure, jer su iz mene proterivali mokraću.

Iznenada se pojaviše tri medicinske sestre, uključujući i riđokosu, i počеше da mi popisuju stvari. Objasnile su to činjenicom da u ovim krajevima, nadomak Pariza, mnogo krađu. Svaku stvar su pažljivo proučile. Jedna je iz ruksaka izvukla moju knjigu *Enciklopedija ruske duše*, prevedenu na francuski, stavila je na sto i začudila se što ja čitam knjige. To je moja knjiga, rekao sam. Vidimo, rekoše one, zaključivši da se radi o ličnoj svojini. Ja sam napisao tu knjigu. Kako? Pokazao sam na autorovo prezime, koje one nijednom za tih trinaest dana nisu uspele pravilno da izgovore. Nisu mogle da shvate zašto je moje prezime na koricama i čudno su me posmatrale. No, riđokosa Francuskinja najednom reče: „On čita svoje knjige!“

Zakikotala se, ali druge nisu shvatile njenu šalu.

„Ja sam pisac“, rekao sam pomirljivo.

Nisu shvatile.

„Ja sam novinar“, pojednostavio sam im zadatak.

Na njihovim licima se neočekivano promoli tračak razumevanja. On se pretoči u osvit poštovanja. Uz poštovanje, one začutaše.

Na levom ručnom zglobu imao sam plastificiranu narukvicu s kodom, kako me ne bi zamenili u slučaju da se nešto desi. Rešile su da popišu i moj venčani prsten. Zašto? Tad shvatih da je to u slučaju... za svaki slučaj...

„Je pique!“, stegoh pesnicu i namrštih se.

Iznenada dojadi još jedan cvrčak. Mnogo važan. Načelnik odeljenja. Selimo vas. Kuda? Sedim. Krevet su već otkotrljali, s crvenom putnom torbom prljavih točkića. Kuda me vodite? Nigde ja ne idem. To je neophodno. Ne. Ali shvatite... Ne. Vratite mi moje stvari, odlazim. Kako? Idem peške u Pariz. Ne smete. Ja sam Rus, ja sve mogu.

On zabezeknuto zinu.

Nakon pola sata moj krevet dokotrljaše nazad. Svi odahnuše. Pobedio sam njihovog glavnog cvrčka, čitavu bolnicu, čitav svet. Opkoliše me insekti. Divili su mi se. Plašili su me se. Moja druga žena, sklopivši dlanove za molitvu, reče: „Moj *patrone*.“

Pobedio sam. Borodino! Ali na bojnopolju nije bilo Francuza.

Insekti me izvukoše. Došla je bučna doktorica i saopštila da ne smem da letim avionom. Ići ću vozom. „Ma kakav voz ide za Moskvu?“, prodere se ona. Ruski. S kupeom. Parna lokomotiva. Ubacuješ drva i on ide. Slušala me je, očarana. Pada sneg. Prestala je da viče. Iznenada shvati da sam prokletu lep i da putujem ruskim vozom.

„Je pique!“, najzad mi moja druga žena s ljubavlju dade injekciju u dupe.

Iz bolnice sam izašao šepajući.

Ipak su me oni povratili u život, ti insekti.

Kako bih shvatio od čega bolujem, u Parizu sam se obratio čuvenom profesoru.

Ponašao se prema meni poput tenisera koji odavno već mehanički udara lopticu, ali je udara precizno i bez greške. Nije mi uzeo novac. Trinaestodnevno lečenje u bolnici izašlo je moje zdravstveno osiguranje 2600 evra. Po svojoj prilici tamo me do dana današnjeg proklinju!

Najzad sjajni teniser reče da nisam dospao baš u najsajniju bolnicu u okolini Pariza.

„Ne razumem vas“, priznao sam, vraćajući se na svoju intimnu misao, „kako je moguće svoje zdravlje i život prepustiti ljudima koji žive na drugoj egzistencijalnoj platformi. Oni su predivni. Ali breze i palme, pa to je različito drveće. Kako god da okreneš.“

Profesor je oćutao. Značajno.

„A kako ste vi dospeli tamo?“

„S aerodroma Ruasi Šarl de Gol“, reko.

„Ispricajte mi.“

Ma šta tu ima da se priča? Professore! Preterao sam. Mesec i po dana sam neumereno ždrao i pio slasna vina. Doleteo sam u Pariz, iznajmio auto i otišao kući; živim kod anarhista, Fransoa i Andree. Kuća im je zasrana, u akvarijumu je smrdljiva kornjača. U spavaćoj sobi umesto raspeća visi dekret Pariske komune. Tačno iznad glave.

Svratio sam u *Karfur*, to je njihova *Raskrsnica*,² da kupim odrezak za večeru. Na dva koraka od prodavnice nalazi se salon kineske masaže, odem da se javim. Poznajem vlasnicu već mnogo godina. Obradovala mi se: „Imam novu.“ Kažem joj: „Sutra ću doći. Tek što sam s aviona.“

„Ali ona sutra neće biti tu.“

Pokolebao sam se. „Koliko je? Ne, to je mnogo para.“

„A tamo preko, s druge strane bulevara, još je skuplje.“

„Ali mi se znamo.“

„Dobro, kao i pre. Ali i njoj da daš novac.“

„Daću joj.“

Išao sam kući. Osećao sam strašan umor koji mi nije svojstven.

Sutra u devet, pomešavši valokordin s božoleom, otišao sam po kola. Na putu do kola iznenada me obli hladan znoj i na grudima na jakni ugledah žutu zvezdu nevolje. Užasan umor. Poslednji je dan kada restorani rade do devet. Sutra će sve biti zatvoreno. Salon za masažu takođe. Ma i ta vlasnica jezivo dere. U rublje sad da pretvoriš, načisto da poludiš. Uveče, pred let, odlazim kod ruskih poznanika. Drugovi, nemojte nikada posle večere da pijete votku od anisa. Užasno je! Prvo se sve širi i opušta, a noću je jezivo, mučno.

Prethodnog dana sam u snu susreo tajanstvenu prikazu. Retko je sanjam, ali to je moja privilegija. Sinje polje, praznina, nekakva izmaglica. Hoćeš ovamo?

Počeo sam žučno da se raspravljam.

Tada su mi poslali novo upozorenje. Žuti zid, na njemu LA MORT.

Pa to je previše naglo, dragi prijatelji!

Crveni donji čaršavi. Prašnjavi. Natopljeni vonjem praška za uništavanje insekata čitavog postojećeg sveta. Đavolji anarhisti! Sami su pobegli u Alpe. Ispuzala je zeleno-crna bubu-

² Lanac supermarketu u Moskvi. (Prim. prev.)

švaba i na toaletnom stočiću se stropoštala. A ja udišem prašak za uništavanje insekata.
Prokleta kornjača!

Profesore!

Jeste li nekada visili na vešalima?

Ja sam visio.

Čeka me desetogodišnjica braka. Igračke, šampanjac. Ali nemam snage.

Ustajem, grčevito se hvatam za zid. Počinjem da krkljam, hučim, cičim, gubim dah.

Neko se truje i otrovnim gasovima, a ja? Možda su me otrovali?

Sedam na crvene čaršave, ne mogu. Nemam vazduha.

Kraj.

Vešala.

Survao se.

Kako su ono dekabristi...

Napolju je mrak.

Kako ću ja to doleteti do Moskve?

Nikako.

S mukom popih vruć čaj.

Krenuo sam po kola.

Usput sam se pet puta zaustavljao, halapljivo disao. Svi su me posmatrali i ništa im nije bilo jasno. Išao sam do aerodroma. Izbacio njušku kroz prozor. Kao da mi je bilo bolje. Na aerodromu stoje mrtvi avioni.

Izlazim iz kola. Izvlačim crvenu putničku torbu. S mukom je stavljam na točkiće.

A gde su kolica?

Kažu da ih nema.

Počinjem da shvatam da se bez kolica neću dovući do pulta Aeroflota.

Gledaju me. Loše mi je.

Ponovo sam seo nazad u kola, ne mogu da ustanem.

Pozvali su spasioce.

Spasioci stigoše za tri minute.

Dajte prst. Koji? Svejedno je. Kiseonik je svakako u krvi.

Manje od 70, a treba 98 posto.

Uznemiriše se. Odnekud izvukoše kolica na rasklapanje, odvedoše me na medicinski punkt. Na medicinskom punktu su sedeli policajci i radoznalo me posmatrali, dalje me je dočekaao oniži lekar pametnih očiju, s naočarima i stetoskopom oko vrata.

Sedeo sam s maskom za kiseonik. Bilo mi je bolje. Želeo sam u Moskvu. Vodite me u Moskvu, do punkta Aeroflota.

Lekar klimnu glavom.

Čekali smo hitnu pomoć. Dok smo čekali, oniži lekar me je izvukao na vazduh; prošli smo pored policajaca.

Sijalo je sunce Austerlica.

Lekar, maleni Francuz, osmehnuo mi se.

Kažem: „Otrovali su me.“

On kaže: „Videćemo, razjasniće se.“

Kaže da zna nekoliko ruskih reči.

Osmehujem se osmehom bivšeg obešenog čoveka.

Da čujem!

On govori

Spasibo

Da

Net

Svaka čast, potvrđujem klimanjem glave.

On gleda. Još razmišlja.

„Znam još.“

Hajde, da čujem.

On me gleda i izgovara:

NIŠTA STRAŠNO. PIJAN SAM.

Ja, bivši obešeni, u iščekivanju hitne pomoći počinjem glasno da se smejem. Zamišljam gomilu naših pijanih turista koji jurcaju u avion, ali ih ne puštaju, već ih vode kod lekara na pregled.

Šta mu oni govore, izbečivši oči? Šta?

NIŠTA STRAŠNO. PIJAN SAM.

Velika zemljo, duboko ti se klanjam. A ja sâm, ko sam? Tvoja čestica. I kako ćemo, braćo, živeti dalje?

A glas odgore:

„Je pique!“

(S ruskog prevela **Melina Panaotović**)